

ВІДТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ВАГОМИЙ АСПЕКТ ВІДРОДЖЕННЯ РАДІАЦІЙНО- ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ РЕГІОНУ

*Яворська А.В. – здобувач, Житомирський національний
агроекологічний університет*

Багатовекторність соціально-економічного розвитку економіки України значною мірою визначається рівнем його трудового потенціалу, що зокрема характеризується синергетичною сукупністю якісних рис працівників (освіта, кваліфікація, досвід, стан здоров'я, професійні знання, вмотивованість) тощо. В свою чергу, це дає змогу створювати конкурентоспроможну продукцію і, як наслідок отримувати економічні вигоди у майбутньому.

Проте, на сучасному етапі розвитку України суспільство зіткнулося з проблемами соціально-економічного характеру, а саме із демографічною кризою, недосконалою системою охорони здоров'я, зниженим загальним рівнем освітньої та професійної підготовки працівників та іншими негативними характеристиками. Зазначене посилюють такі чинники як нерозвинена кон'юнктура ринку, відсутність конкурентного ринкового середовища, високий рівень монополізації економіки, нечітка структура виробництва та неефективна модель мотивації праці. Певна ситуація спричиняє значні соціально-економічні диспропорції у формуванні, розподілі, використанні та відтворенні трудового потенціалу, що в результаті матиме відображення у стрімкому падінні якості зайнятості населення. Нині актуальним питанням залишається формування та відтворення сільськогосподарського трудового потенціалу аграрних підприємств територій допустимого радіаційного забруднення, а також розвитку місцевих промислів, що сприятиме раціональному використанню альтернативної зайнятості серед верств сільського населення.

Формування системи відтворення трудового потенціалу територій допустимого радіаційного забруднення Житомирщини в першу чергу, залежить від демографічної ситуації у сільській місцевості. Таким чином, абсолютна чисельність постійного населення області, зокрема районів допустимого радіаційного забруднення за 2002-2013 рр. зменшилась на 127,3 тис. осіб, або на 9,2 %, що представлена в табл. 1 [1]. Такі динамічні зміни спостерігаються не тільки в результаті природних демографічних процесів: високої смертності та захворюваності, низької дітородної активності, міграційних відтоків населення, але й сучасних соціально-економічних умов та екологічних проблем, що виникли внаслідок аварії на ЧАЕС, а також розвитку виробничо-продуктивних відносин даного регіону дослідження.

Таблиця 1

Динаміка чисельності постійного населення на територіях
Житомирської області, забруднених внаслідок аварії на
Чорнобильській АЕС (станом на 1 січня), тис. осіб

2002 р.*	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2013 р. до 2002 р., %
Всього по області (тис. чол.)											
1389	1361	1346	1331	1306	1295	1287	1280	1274	1270	1262	90,8
м. Коростень (чол.)											
66850	66626	66511	66206	65893	65766	65686	65616	65878	65747	65685	98,3
Вол.-Волинський район (чол.)											
38616	37893	37494	37051	36499	36288	36052	35976	35834	35811	35687	92,4
Ємільчинський район (чол.)											
42160	40845	39962	39094	37732	37051	36449	35871	35417	34980	34540	81,9
Коростенський район (чол.)											
34297	32901	32245	31567	30450	29946	29507	29193	28793	28511	27919	81,4

Малинський район разом з м. Малин (чол.)											
52147	51108	50319	49575	48635	48000	47529	47294	47100	46860	46407	89,0
Народицький район (чол.)											
11395	10590	10176	9818	9627	9526	9590	9610	9624	9527	9451	82,9
Нов.-Волинський район (чол.)											
52872	51891	51227	50548	49539	49103	48707	48373	48078	47889	47499	89,8
Овруцький район (чол.)											
67876	66114	65225	64203	62241	61290	60738	60067	59577	58926	58070	85,5
Олевський район (чол.)											
47028	45973	45202	44426	43294	42695	42433	42305	42129	42118	42073	89,5
Разом по забрудненій зоні (тис. чол.)											
434	424	418	412	402	398	395	391	390	388	384	88,5
Питома вага радіоактивно забрудненої зони											
31,2	31,2	31,1	30,9	30,8	30,7	30,6	30,5	30,6	30,5	30,4	< на 0,8 в. п.

* За даними перепису населення на 5 грудня 2001р.

Проведений аналіз свідчить про те, що за останні роки суттєво змінилась структура постійного населення районів зони допустимого радіаційного забруднення Житомирської області в напрямку питомої ваги на 0,8 в.п. Питома вага населення, яке проживає на територіях, забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, скоротилася з 31,2 % у 2002 р. до 30,4 % у 2013 р., або з 434, 1 тис. чол. до 384,3 тис. чол. Абсолютне і відносне зменшення чисельності населення в зоні допустимого радіоактивного забруднення спостерігається в усіх районах області. За досліджуваний період найвищі темпи скорочення числа мешканців склалися у Лугинському (на 18,8 %), Коростенському (18,6 %), Ємільчинському (18,1 %) та Народицькому районах (17,1 %) [2, с. 48-49].

Відповідно основою формування системи відтворення аграрних підприємств є трудові ресурси сільських поселень, які зумовлюють пропозицію робочої сили на локальному ринку праці. Сільськогосподарський тип

економіки Житомирської області зрештою визначає основні тенденції розвитку аграрного виробництва підприємств даного напрямку. Разом з тим, спостерігається низька економічна активність і результативність суб'єктів сільськогосподарської діяльності, а це наступним чином позначається на загальному зниженні сфери зайнятості аграріїв та спричинює в подальшому негативну динаміку на ринку праці і як наслідок, призводить до скорочення кількості робочих місць в аграрному секторі Житомирщини.

Варто зазначити, що стан аграрних підприємств області виявився більш складним, ніж ситуація по галузі в цілому. Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій сільського, лісового, рибного господарства та мисливства Житомирської області протягом останніх років становить лише 31,8 %. Відповідно відбулося суттєве скорочення чисельності найманих працівників підприємств, установ, організацій, що в середньому по Україні склало 12,6 %, а по Житомирській області 12,9 % в 2012 р. [1]. Така тенденція підтверджує загрозливу ситуацію, яка супроводжується припиненням функціонуванням сільськогосподарських підприємств, вимушеним скороченням штатів працівників, а в деяких випадках їхнім звільненням. При цьому, негативні соціальні-економічні наслідки створюють низку демографічних процесів, які формують імідж демографічно старого регіону.

Нині, зважаючи на непросту суспільно-політичну ситуацію та низький рівень економічної системи країни слід підкреслити, що врахування потенційних можливостей та переваг природно ресурсного потенціалу економіки Житомирської області дає своєрідний поштовх для пошуку інших шляхів (альтернативних) зайнятості сільського населення. Проте, без сприяння органів місцевого самоврядування, громадських організацій, селищних громад та ефективної загальнодержавної політики зайнятості відповідні стратегічні програми в певній мірі не можуть бути реалізовані. Комплексні підходи до оцінки системи відтворення трудового потенціалу підприємств сільськогосподарського напрямку, насамперед, мають бути спрямовані на

диверсифікацію виробництва сільськогосподарських підприємств, розвиток суміжних галузей агропромислового комплексу та економічну безпеку в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статистичний щорічник Житомирської області – 2012 / за ред. Г.А. Пашинської. – Житомир: Головне управління статистики в Житомирській області, 2012. – 464 с.
2. Яворська А. В. Особливості зайнятості та відродження трудового потенціалу / А. В. Яворська // Україна: аспекти праці. – 2014. - № 6. – с. 46-51.